

**PROBLEMS AND SOLUTION PROPOSALS ABOUT SAFETY TRANSPORTATION OF
STUDENTS**

ÖĞRENCİLERİN GÜVENLİ TAŞINMASINDA SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ¹

Doç. Dr. Sevilay ŞAHİN

Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, ssahin@gantep.edu.tr, Gaziantep/Türkiye

Maarif Müfettişi Yasin AVAN

Milli Eğitim Bakanlığı, y.avan@hotmail.comSivas /Türkiye

ÖZET

Araştırmanın amacı, öğrencilerin okul servis araçlarıyla okula güvenli olarak erişiminde oluşan sorunları tespit etmek ve çözüm önerileri sunmaktır. Araştırmanın verileri nitel veri toplama yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak toplanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, Sivas İli Merkezinde okul servis araçları bulunan okullarda, görev yapan 10 yönetici ve 10 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda okul servis araçlarının denetiminin yapılmadığı ya da yetersiz düzeyde yapıldığı, denetimde kolluk kuvvetleri ile milli eğitim personellerinin işbirliği yapması gerektiği vurgulanmıştır. Şoförlerin öğrencilere kaba davrandığı, öğretmen ve idarecilere yönelik olarak olumsuz tutum ve davranış içerisinde oldukları, okul servis şoförlerinin insan ilişkileri, çocuk psikolojisi, trafik ve iletişim alanlarında eğitim almaları gerektiği yönünde değerlendirmeler mevcuttur.

Anahtar Kelimeler: Taşıma, Okul Servis Araçları, Güvenlik, Sürücü, Öğrenci, Denetim

ABSTRACT

The aim of the research is to identify the problems occurring when the students arrive at school safely by the school service vehicles and to propose solutions to these problems. The data of the study were collected by using semi –structured interview technique among qualitative data collection methods. The studying group of the research consist of 10 administrators and 10 teachers working in schools with school service vehicles in Sivas Provincial Center. It is emphasized that the school service vehicles have not been inspected or insufficiently inspected and law-enforcement officers and national education staff should cooperate according to the research results. There are some findings that school bus drivers are rude to students, that they are in a negative attitude and behaviour towards teachers and school administrators and that school bus drivers should be trained in human relationships, child psychology, traffic and communication.

Key Words: School Bussing, School Bussing Vehicles, Safety, Drivers, Student, Supervision

1.GİRİŞ

Her kurumun kendi amacına ulaşabilmesi için var olan ve yararlanabileceği kaynakları en iyi şekilde kullanması beklenir. Bunun içinde tüm örgütlerde bu etkililiğin sağlanması ancak planlanan ve ulaşılan durum arasındaki farkın saptanması, bunun sonucunda var olan durumun da geliştirilmesi ile mümkün olabilecektir. Bu çerçevede denetim, eğitim sisteminin vazgeçilmez bir ögesi olup okul ve kurumların amaçlarının ortaya konulması, çalışmaların gözlenmesi ve denetlenmesi, var olan kaynakların kullanma durumlarının belirlenmesi, hataların önlenmesi, tatmin edici bir performans sağlamak için yetki ve yaptırım yoluyla çalışanların kontrolü olarak ifade edilebilir (Caspi& Raid, 2002; Taymaz, 2010; Meb, 2014; Aydın, 2014; Başar, 2000). Günümüzde okullarda denetim boyutunda sorun yaşanan konulardan biri de öğrenci servisleridir. Eğitim öğretim sürecinin bir gerçeği olan okul servis araçlarının kontrol ve denetiminin yapılması kurum ve öğrenci için önemlidir.

Öğrencilerin okullara servis araçlarıyla ulaşımı dünya üzerinde en yaygın kullanılan yöntemlerden biridir. Öğrenci taşıma hizmetlerinin, ulaşım maliyetlerini azaltma, trafik tıkanıklığı ve hava

¹ Bu makalenin bir kısmı 01 ve 03 Ekim, 2017 tarihleri arasında Antalya’da yapılan “9th Uluslararası Eğitim Denetimi ” kongresin de sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

kirliliğini azaltması gibi etkileriyle beraber en önemli işlevi öğrencinin eğitime erişimine olanak sağlamasıdır. Türkiye de öğrenci taşıma hizmetinin nasıl yapılacağı “Okul Servis Araçları Hizmet Yönetmeliği”nde belirtilmiştir. Yönetmelik, taşıtlarda aranacak şartlar, taşımacının şartları ve yükümlülükleri, okul yönetimlerinin ve milli eğitim müdürlüklerinin yükümlülükleri, taşıma işlerinde çalışanların görev ve sorumlulukları, denetim ve yaptırım, araçların sigortalanması, çalışan personelin nitelikleri başlıklarını içermektedir (Resmi Gazete, 2017).

Bu yasal metin okul servis araçlarında çalışan personellerin niteliklerine ilişkin detaylı bilgi içermemektedir. Oysa uluslararası literatüre bakıldığında okul servis araçlarında şoförlük yapacak kişilerde aranan şartların çok daha kapsamlı olduğu anlaşılmaktadır. Örneğin ABD de servis araçları sürücülerinin daha önce farklı araçlar kullanmış olması yeterli olmayıp, bakanlık ve yerel yönetimlerce belli eğitimlerden geçirildikten sonra okul servis araçlarında sürücülük yapabilmekte, ilk yardım bilgisine sahip olması ve belgelendirmesi istenmekte, lisansını belli sürede yenilemesi talep edilmekte, ihtiyaç hissedilirse gerektiğinde okul yönetimlerince eğitime alınmakta, okuldaki eğitim süreçlerine yardımcı olma gibi birtakım şartlar istenmektedir (Sims,2014; Nsca,2015; Apta,2010; Odes,1989).

Okul servis araçları Türkiye de sıklıkla birtakım sorunların yaşandığı bir alan olarak gündemi meşgul etmektedir (Egm, 2017; Meb, 2017; Taşdemirci, 2017; Boğa, 2010; Yeşilyurt ve diğerleri, 2007). Emniyet Genel Müdürlüğü 2016 Aralık ayı verilerine göre, 88334 okul servisinin denetlendiği, bu araçlardan 13156’sının kusurlu olduğu, 1588’nin kazaya karıştığı, 1646 aracın ‘Okul Servis Araçları Hizmet Yönetmeliği’ne aykırı davrandığı görülmüştür (Egm, 2017; Meb, 2017).

Yaşanılan olumsuzluklar araçların denetiminin nasıl yapıldığı sorusunu aklımıza getirebilir. Son yıllarda Türk Eğitim Denetimi sisteminde yapılan köklü değişikliklerle, yerelde denetimin kaldırılması ve etkisizleştirilmesi, okul servis araçlarının maarif müfettişleri tarafından denetim ve kontrol imkânını ortadan kaldırmıştır (Resmi Gazete, 2016). Özellikle okul servis araçlarının denetiminde, diğer kurumlara göre daha etkili olan milli eğitim denetmenlerinin bu süreçten etkisizleştirilmeleri, denetim konusunda yerel ve merkezi yönetimin yeterli işbirliği ve koordinasyonunun sağlanmaması bu süreci olumsuz etkilediği de söylenebilir.

Literatür incelendiğinde kırsal alandan taşıma merkezi olan okullara yapılan taşımayla ilgili çok sayıda çalışma yapıldığı görülmektedir (Ağırkaya, 2010; Yalçın, 2006; Boğa, 2010; Yeşilyurt vd., 2007; Yurdabakan & Tektaş, 2013; Boğuşlu,2007; Şimşek & Büyükkıdık, 2017). İl ve ilçe merkezlerinde hizmet veren, ücretini velilerin karşıladığı okul servis araçlarının denetim süreçleri ve alınan hizmette oluşan sorunlara dair bu alanda yeterli çalışma olmadığı görülebilir. Bu çerçevede araştırmanın amacı il ve ilçe merkezinde hizmet veren okul servis araçlarının denetim süreçlerini incelemek, okul servis araçlarının taşıma hizmetlerindeki oluşan sorunları okul yöneticileri ve öğretmenlerin görüşleri çerçevesinde belirlemek ve çözüm önerileri sunmaktır.

2. YÖNTEM

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Çünkü nitel araştırma algıları ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konulmasına yönelik bir süreç izler (Yıldırım ve Şimşek, 2011; Creswell,2016).

2.1. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Sivas ili merkezinde 2017-2018 eğitim-öğretim yılında, okul servis hizmeti bulunan farklı okullarda görevli 10 yönetici ve 10 öğretmen oluşturmaktadır. Çalışma grubunu amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi kullanılarak oluşturulmuştur. Ayrıca katılımcılar istekli olarak bu çalışmaya katılmıştır.

2.2. Verilerin Toplaması

Veri toplamak için yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu, servis araçlarının denetimi ile ilgili yönetmelikler ve benzer çalışmalar taranarak, en çok sorun olabilecek noktalar belirlenmiş görüşme formunda kullanılan sorular aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

Görüşme formuyla, örneklem dışındaki bir okulun yöneticisi ve üç öğretmenle görüşme yapılmış ve form yeniden yapılandırılmıştır. Bu form alan uzmanları tarafından incelenerek gerekli olan düzeltmelerle son şekli verilmiştir ve görüşme formunda kullanılan sorular aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

- 1) Okul servis araçlarının denetimin de genel olarak karşılaşılan sorunlar nelerdir ve bu sorunların çözümüne yönelik önerileriniz nelerdir?
- 2) Okul servis araçlarının donanımı kapsamında karşılaşılan başlıca sorunlar nelerdir ve bu sorunların çözümüne yönelik önerileriniz nelerdir?
- 3) Okul servis şoförlerinin öğrenci, veli, öğretmen ve yöneticilere yönelik tutum, tavır ve davranışları ile ilgili sorunlar hakkında ne düşünüyorsunuz ?

2.3.Verilerin Analizi

Bu çalışmada içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizinde temel işlem birbirine benzeyen verileri belli kavram ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucuların anlayacağı şekilde yorumlamaktır (Yıldırım & Şimşek, 2011). Bu çalışmada verilerin geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. İç geçerliliğin (inandırıcılık) sağlanması için, katılımcılardan elde edilen verilerden oluşturulan sonuçlar ilgili alan yazısındaki diğer çalışmalarla karşılaştırılmıştır. Ayrıca toplanan veriler katılımcılara teyit ettirilmiştir. Dış geçerliliğin (aktarılabirlik) sağlanması için elde edilen verilerden doğrudan alıntılar yapılarak yeterli düzeyde betimleme yapılmaya çalışılmıştır. İç güvenilirliğin (tutarlık) sağlanmasında veri toplamak için oluşturulan soruların açık ve anlaşılır olmasına dikkat edilmiş veriler ayrıntılı ve amaca uygun bir şekilde toplanmıştır. Dış güvenilirliğin (teyit edilebilirlik) sağlanması için çalışmada yer alan katılımcılar açık bir şekilde tanımlanmış veri toplama, analiz etme, yorumlama ve sonuçlara ulaşma konuları açık ve net bir şekilde ortaya konmuş ham veriler daha sonra gerektiğinde incelenmek üzere saklanmıştır. Sonuçlar ortaya konan verilerle ilişkilendirilmiş ve veri kaynağı olan katılımcılar açık bir biçimde betimlenmiştir.

3. BULGULAR

3.1. Çalışmaya Ait Demografik Bulgular

Katılımcıların görüşleri aktarılırken yöneticiler için Y öğretmenler için Ö kısaltması kullanılmıştır.

Tablo 1. Demografik Bulgular

Kod	Görev Yapılan Öğretim Kademesi	Cinsiyet	Mesleki Kıdemi	Branşı/Görevi
Ö1	İlkokul	Bayan	(1-10) yıl	Sınıf Öğretmeni
Ö2	İlkokul	Bayan	(1-10) yıl	Sınıf Öğretmeni
Ö3	İlkokul	Bay	(11-20) yıl	Sınıf Öğretmeni
Ö4	İlkokul	Bay	(11-20) yıl	Sınıf Öğretmeni
Ö5	Ortaokul	Bayan	(1-10) yıl	İngilizce Öğretmeni
Ö6	Ortaokul	Bay	(1-10) yıl	Sosyal Bil. Öğretmeni
Ö7	Ortaokul	Bay	(1-10) yıl	Türkçe Öğretmeni
Ö8	Ortaöğretim	Bay	(11-20) yıl	Edebiyat Öğretmeni
Ö9	Ortaöğretim	Bayan	(1-10) yıl	Matematik Öğretmeni
Ö10	Ortaöğretim	Bay	(1-10) yıl	Coğrafya Öğretmeni
Y1	İlkokul	Bay	(21-30) yıl	Okul Müdürü
Y2	İlkokul	Bay	(11-20) yıl	Okul Müdür Yrd.
Y3	İlkokul	Bay	(11-20) yıl	Okul Müdür Yrd.
Y4	İlkokul	Bayan	(1-10) yıl	Okul Müdür Yrd.
Y5	Ortaokul	Bay	(11-20) yıl	Okul Müdürü
Y6	Ortaokul	Bay	(11-20) yıl	Okul Müdür Yrd.
Y7	Ortaokul	Bayan	(11-20) yıl	Okul Müdür Yrd.
Y8	Ortaöğretim	Bay	(21-30) yıl	Okul Müdürü
Y9	Ortaöğretim	Bay	(1-10) yıl	Okul Müdür Yrd.
Y10	Ortaöğretim	Bayan	(1-10) yıl	Okul Müdür Yrd.

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere görüş bildiren katılımcıların %35'i Bayan, %65'i Bay olup %40 'ı ilkokul , %30'u ortaokul, %30'u ortaöğretim kademesinde görev yapmaktadır. Mesleki

kıdemi incelendiğinde katılımcıların %45 'i (1-10) yıl , % 45'i (11-20) yıl, %10 'u (21-30) yıl arasındadır. Katılımcı öğretmenlerin %60 'ı sınıf öğretmeni %40'ı branş öğretmenidir. Yöneticilerin i %30 u okul müdürü %70'i okul müdür yrd.' dir.

3.2. Okul Servis Araçlarının Denetiminde Genel Olarak Karşılaşılan Sorunlar Ve Çözüm Önerilerine İlişkin Bulgular

Her iki gruptaki katılımcıların görüşleri incelendiğinde genel olarak, denetimin yapılmadığı ya da yetersiz düzeyde yapıldığı, kolluk kuvvetlerinin denetime yeterince önem vermediği, yaptırım yetersizliği, denetim ile ilgili bilgi sahibi olunmadığı görüşü hakimdir. Konuyla ilgili katılımcıların bazılarının görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Denetimin yeterince yapıldığını düşünmüyorum. Denetimlerde okul idarecilerinin de bulunması ya da etkili olması gerektiğini düşünüyorum” (Ö9).“Denetim yeterince yapılmamaktadır.” (Y4), (Y8), (Ö4).“Denetim sonrası yaptırımlar yetersizdir” (Y5).“Kolluk kuvvetleri denetime önem vermemektedir”(Ö5).

Denetim sürecinde, şoförlerin sabıka kaydı ve sağlık belgelerinin kontrollerinin yapılmadığı, servis araçlarına yabancı yolcu alındığı sonuçlarına da ulaşılmıştır. Bu konuyla ilgili olarak katılımcılardan bazıları görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir.

“Sabıka kayıtları özellikle kontrol edilmiyor. Öğrenci güvenliği açısından bu konuda hassas olunmalıdır.” (Y9). “Servislerin okula zamanında gelmemesi veya tanımlı şoförlerin araçları kullanmaması bir takım sıkıntılara yol açmaktadır. ” (Y8). “ Şoförlerin sağlık kontrollerinin yapılmaması bir denetim sorunudur.” (Ö4).

Okul yöneticileri ve öğretmenlerin büyük çoğunluğu, okul servis araçlarının denetimin haftada bir veya ayda bir yapılmasının faydalı ve etkili olacağı, denetimlerin kolluk kuvvetleri, milli eğitim müdürlüğü yetkilileri, okul idaresi ve öğretmenler tarafından işbirliği halinde yapılması yönünde öneride bulunmuşlardır. Katılımcılardan bazılarının görüşleri örnek teşkil edecek şekilde aşağıda ifade edilmiştir.

“ Araç denetimleri Polis ve Jandarma tarafından hafta da bir yapılmalıdır.” (Y8) . “Araç denetimleri Mili Eğitim Müdürlüğü ve polis gözetiminde ayda bir yapılmalıdır.” (Ö1). “Okul idarecileri ve nöbetçi öğretmenler tarafından haftada bir defa yapılmalıdır. “ (Ö6).“ Milli Eğitim ve Emniyet Müdürlüğü'nün işbirliği ile denetimler yapılmalıdır.” (Y1). “Servis araçlarına öğrenci olmayan kişilerin yolcu olarak alınması ve araçlarda fazla yolcu taşınması denetimlerin sıklaştırılmasıyla engellenebilir.” (Y5).

3.3.Okul Servis Araçlarının Donanımı Kapsamında Karşılaşılan Sorunlar Ve Çözüm Önerilerine İlişkin Bulgular

Katılımcılar, araçlarda emniyet kemerlerinin bulunmadığını bulunsa da takılı olmadığını, araç içlerinin ve koltukların temiz olmadığını, sigorta veya muayenelerinin yapılmadığını, kamera bulunmadığını ifade etmişlerdir. Konuyla ilgili katılımcıların görüşleri aşağıda örneklenmiştir.

“Servisler de kamera gibi güvenlik ekipmanları yoktur.” (Ö1).“Sürücüler emniyet kemerinin takılmasını öğrencilere söylememektedir.” (Ö2).“ Araçların çoğunda emniyet kemeri bulunmamaktadır.” (Y2). “ Servis araçları kirli olup güvenli değildir.” (Ö4). “ Araçlarda emniyet kemeri takılı değil, araçlar kirli, koltuklar eski ...” (Ö10). “ Okul servis araçlarının sigorta ve muayenesi yok veya kontrol edilemiyor .” (Y3).

Bu sorunun çözümüne yönelik olarak katılımcılar şu görüşleri bildirmişlerdir:

“ Öğrencilerin araçlarda güvenli olarak seyahati için güvenlik kamerası bulundurulmalı ve bir sistem üzerinden sürekli takibi yapılmalıdır. ” (Ö6), (Y8). “ Servisler de kamera bulundurulursa güzergâh dışına çıkılıp çıkılmadığının kontrolü sağlanabilir.” (Ö1), (Ö3), (Ö7) “Servis araçlarına konulacak kameralarla güvenlik açısından daha sağlıklı sonuçlar alınabilir. ” (Ö5), (Ö6). “Servis araçlarının sigorta ve muayenesinin zamanında yapılmalı, uymayanlara ciddi cezalar verilmelidir.” (Y3). “ Servis

araçların da mutlaka yardımcı personel (muavin) bulundurulmalı.” (Y5). “ Araçlarda emniyet kemeri bulundurulmalı ve kullanımı da titizlikle takip edilmeli.” (Y2). “ Koltukların ve servis araçlarının genel temizliği okul yönetimi tarafından belli aralıklarla yapılmalı.” (Ö10).

3.4. Okul Servis Şoförlerinin Öğrenci, Veli, Öğretmen Ve Yöneticilere Yönelik Tutum, Tavrı Ve Davranışları İle İlgili Sorunlar Ve Çözüm Önerilerine Ait Bulgular

Katılımcılar okul servis şoförlerinin öğrencilere kaba davrandığını benzer tutumu veli, öğretmen ve yöneticilere de gösterdiğini belirtmişlerdir. Konuyla ilgili olarak yönetici ve öğretmenlerden bazıları görüşlerini şöyle ifade etmişlerdir:

“Şoförler öğrenci ve öğretmene kaba ve anlayışsız davranmaktadır.” (Ö5). “Şoförler bazen araçlarda öğrencilere kaba davranmaktadır. Öğrencilere kötü örnek teşkil ediyorlar. Şoförler eğitim ortamlarında küfürlü, argo ve ahlaka aykırı konuşmalar içinde bulunuyorlar. ” (Ö3). “ Okul aile birliği ile okul servisleri arasında yapılan anlaşmalarda çalışacak kişilerin güvenilir kişiler olup olmadığını idareci kontrol edemediği için problem yaşanabilmektedir. Öğretmenler ise servis şoförlerinin disiplinsiz davranışlarından dolayı karşı karşıya gelebilmektedir.” (Y9). “Şoförler istismar ve kavga olaylarına karışıyorlar.” (Y10). “ Servis şoförlerinin çoğu öğrenciye ve öğretmene nasıl hitap edilmesi gerektiğini bilmiyor. ” (Ö7).

Katılımcılar çözüm önerisi olarak genel çerçevede, okul servis şoförlerinin insan ilişkileri, çocuk ve ergen psikolojisi, pedagoji, trafik eğitimi ve iletişim vb. dersler almaları gerektiği yönünde öneride bulunmuşlardır. Konuyla ilgili olarak yönetici ve öğretmenlerden bazıları görüşlerini şöyle ifade etmiştir:

“Yeterince eğitilmiş olduklarını düşünmüyorum. İnsan ilişkileri ve pedagoji eğitime tabi tutulmaları gerekmektedir. ” (Y8). “ Bağımlılıkları olan kaba eğitimsiz tavırlar sergilemektedirler. Pedagoji, çocuk psikolojisi, adab-ı muâşeret gibi eğitimler almalıdır. ” (Y9). “Genelinin meslek ciddiyetinden uzak olduğunu düşünüyorum. Şoförler kimi zaman araçların içinde bulunan öğrencilere kaba davranmaktadır. İletişim, insan ilişkileri dersi almalıdır. ”(Ö3). “ İletişim ve insan ilişkileri konusunda eğitim almaları gerektiğini düşünüyorum.” (Ö8), (Y4). “ Taşımacılık konusunda yeterince eğitilmiş olduklarını düşünüyorum.” (Ö8).“ Servis şoförleri özel bir eğitimden geçirilmeli mümkünse en aza lise mezunu olması şartı getirilmelidir. ” (Y9). “ ... servis şoförlerini işe alırken eğitime tabii tutulmaları güvenilir kişilerin bu mesleğe girmesi çözüm olabilir.” (Y10). “ Belirli bir eğitim seviyesine sahip olmalı, en asgari lise mezunu olmalıdır. ” (Ö3), (Ö6), (Ö8), (Ö9). “Servis şoförleri belli aralıklarla hizmet-içi eğitime hatta sınavlara tabi tutulmalıdır.” (Y5).

4. TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER

Her iki gruptaki katılımcıların görüşleri değerlendirildiğinde genel çerçevede okul servis araçlarının denetimin yapılmadığı ya da yetersiz düzeyde yapıldığı, kolluk kuvvetlerinin denetime önem vermediği, denetim sonrası yaptırımın yetersiz olduğu, denetim ile ilgili bilgi sahibi olunmadığı görüşlerinin ön plana çıktığı söylenebilir. Şoförlerin sabıka kaydı, sağlık durumuna ilişkin belgelerin kontrollerinin yapılmadığı ve servis araçlarına yabancı yolcu alındığı sonucunu da ulaşılmış olup alanda yapılan çalışmalar da bu sonuçları destekler niteliktedir.

Chen vd (2006), genç yaştaki araç sürücülerinin okul yollarında araç kullanması ve okullara taşıma yapmasının kaza riskini daha da yükselttiği, bu sebeple okul yollarında ehliyet kontrollerinin yapılması gerektiğini, Yeşilyurt vd (2007), taşıma araçlarına öğrenciler dışında kişilerin alınmasını engellemek amacıyla bir refakatçi öğretmenin görevlendirilmesinin gerektiğini, Şimşek& Büyükkıdık (2017), araçların güzergâh değişikliği yaptığını belge kontrollerinin yapılmadığını, araçlara öğrenci olmayan kişilerin bindiğini, Taşdemir (2010), okul servislerine yabancı kişilerin alındığını ifade etmişlerdir.

Öğretmen ve okul yöneticileri özellikle araçlarda emniyet kemerinin bulunmadığını veya takılı olmadığını, kamera olmadığını, koltukların ve araç içlerinin kirli olduğunu belirtmişlerdir. Yurdabakan & Tektaş (2013), taşıma araçlarına ilişkin yaptığı çalışmada, servis araçlarının rahat,

havalandırılabilir özelliklere sahip, tehlike arz etmeyecek şekilde dizayn edilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Receptoğlu (2006), taşıma araçlarının taşımaya uygun olmadığını ve fiziksel anlamda yetersiz olduklarını, Turan (2011), taşımalı ilköğretim uygulaması kapsamında, taşıma işinde kullanılan servis araçları yeterince güvenli olmadığını araştırmada ortaya koymuş, Mc Geehan J vd (2006), öğrencilerin okul servislerine binme yavaş esnasında oluşan yaralanmaların, diğer motorlu araçlarla yapılan kaza sonrası yaralanmalardan sonra en yüksek seviyeyi oluşturduğunu, dolayısıyla araçların fiziki güvenlik önlemlerinin artırılması gerektiğini ifade ederek çalışmamızda ulaşılan benzer sorunlara vurgu yapmıştır.

Özellikle ABD’de okul servis şoförünün eğitim nitelik ve lisansına ilişkin durumlar yasalarla güçlendirilmiş bu bağlamda servis araçlarının dışına kamera takılması kararı alınmıştır. Benzer şekilde sıkı standartlar gerektiren yangın güvenliği standartlarına ilişkin kanunlar da kabul edilmiştir (Nhtsa,2010 ; Cook & Shinkle, 2012). Ülkemizde ise “Okul Servis Araçları Hizmet Yönetmeliği” kapsamında araçlarda araç içini ve dışını görüntüleyen kamera bulundurma zorunluluğu (Resmi Gazete,2017) olsa da mevcut haliyle araçlarda kamera bulunmadığı araştırma verilerinden anlaşılmaktadır.

Öğretmen ve okul yöneticilerine göre, okul servis şoförlerinin öğrencilere kaba davrandığı, olumsuz tutum ve davranış içerisinde olduğu, benzer tutumu öğretmen ve yöneticilere de gösterdiği anlaşılmaktadır. Şoförlerinin öğrencilere yönelik kaba davranışta bulunması öğrencilerin eğitimi açısından olumsuz bir durum oluşturabileceği düşünülebilir (Putnam vd,2003;Sims,2014). Taşdemirci (2017), servis sürücülerinin davranış ve eğitim konusunda yetersiz olduğunu, Yurdabakan & Tektaş (2013), sürücülerin öğrencilere kötü davrandığını araştırma bulgularında göstermiştir. Boğa (2010), servis şoförlerinin öğrencilere yönelik olumsuz davranış içerisinde olduğunu, hal ve hareketleri ile öğrencilere örnek olması gerektiğini vurgulamıştır. Turan (2011), şoförlerin zaman zaman araçları hızlı kullandığını, öğrenciler ile olan iletişiminin beklenen düzeyde olmadığını belirtmesi bu çalışmanın sonuçlarını desteklediğini göstermektedir.

Erkan (1999), yaptığı araştırmada ülkemizde okul servis aracı sürücülerinin seçimi ve eğitimi konusunda sorunlar olduğunu, istihdam edilen sürücülerin eğitimiyle ilgili program geliştirilmesi gerektiğini ve eğitim etkinliklerinin milli eğitim kontrolünde esnaf kuruluşları ile işbirliği halinde yapılması gerektiğini, servis şoförlerine okul rehberlik servisinden danışmanlık hizmeti verilmesi gerektiğine vurgu yapmıştır.

Bu sonuçlar bağlamında okul servis taşıma hizmetlerinin niteliğini artırmak için şu öneriler getirilebilir:

İl ve ilçe merkezindeki okullara hizmet veren okul servis araçlarının denetim süreçleri incelendiğinde, her eğitim-öğretim yılının birinci ve ikinci dönem başlangıcında valilik ve kaymakamlıklar tarafından oluşturulacak denetim komisyonu marifetiyle denetlenmesi gerektiği anlaşılmaktadır (Resmi Gazete, 2017). Okul bazında yapılacak bu denetimin etkili olması için, denetim altyapısının güçlendirilmesi gerektiği önerilebilir (Egm,2017; Resmi Gazete,2017; Meb,2017).

Ayrıca okul servis araçlarının denetimlerinin kolluk kuvvetleri, Milli Eğitim Müdürlüğü yetkilileri, okul idaresi ve öğretmenlerce işbirliği halinde belli periyotlarla yapılması, okul servis araçlarına güvenlik kamerası takılması, okul servis şoförlerinin muhataplarına karşı olumsuz tutum ve davranışlarını azaltmak için insan ilişkileri, çocuk ve ergen psikolojisi, trafik, iletişim vb. konularda sürekli eğitim verilmesi önerileri getirilebilir.

KAYNAKÇA

Ağırkaya, A. (2010).“Taşımalı Eğitim Uygulamasında Öğretmenler ve Öğrencilerin Karşılaştıkları Güçlükler”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

American Public Transportation Association. (2010). 2010 Public Transportation Fact Book, American Public Transportation Association, Washington D.C.

- Aydın, M. (2014). Çağdaş eğitim denetimi, Altıncı Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara.
- Başar, H. (2000). Eğitim denetçisi, Beşinci Baskı, Pegem A, Ankara.
- Boğa, M. (2010). “Taşımali İlköğretim Uygulamasının Öğrencileri Taşınan Yerleşim Birimlerindeki Köy Halkı ve Velilerin Görüşlerine Göre İncelenmesi: Ankara İli, Haymana İlçesi Örneği”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Creswell J. W.(2016). Nitel Araştırma Yöntemleri, (Çev. Mesut Bütün), Siyasal Kitabevi, Ankara.
- Caspi, J & Reid,W.J.(2002). Educational supervision in socialwork : A task centered model for field instruction and staff development, Columbia University Press.
- Chen LH,; Baker SP& Li, G. (2006)” Graduated driver licensing programs and fatal crashes of 16-year-old drivers: a national evaluation”, Pediatrics, 118 : 56– 62.
- Cook,C &Shinkle, D.(2012). School Bus Safety National Conference of State Legislatures, Denver Colorado.
- Egm.(2017).Çocuklara yönelik-denetim uygulaması. <https://www.egm.gov.tr/haberler/Sayfalar/Ulke-Genelinde-Cocuklarin-Korunmasina-Yonelik-Denetim-Uygulamasinin-ikincisi-Duzenlendi.aspx> adresinden 12.11.2017 tarihinde alınmıştır.
- Erkan, S.(1999). “Okul Servis Sürücüleri ve Rehberlik Hizmetleri”, İtim Yönetimi, 17: 73-78.
- MEB. (2014). Lise Ve Dengi Okullar Rehberlik Ve Denetim Rehberi. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik Ve Denetim Başkanlığı.
- MEB.(2017). Okulservis.araçlarının.denetimi.http://askale.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_01/27081931Okul_Servis_Araçlarının_Denetimi_Tüm_Okul_Müdürlüklerine.pdf adresinden alınmıştır.
- Mc Geehan ,J.; Joseph, L.; Annest, Madhavi, V, Marilyn, J. Bull, Phyllis E. Agran, Gary A. S. (2006). “ School Bus–Related Injuries Among Children andTeenagersintheUnitedStates2001”, The American Academy of Pediatrics.<http://pediatrics.aappublications.org/content/118/5/1978> adresinden 11.10. 2017 tarihinde alındı.
- Miller, A.R.(2001). Pupil Transportation Management, 2nd Edition, Thousand Oaks, CA: Ramsburg and Roth.
- National Conference On School Transportation The Thirteenth .(2000). “National school transportation specifications and procedures Warrensburg, MO: Central Missouri State University. Safety Center.
- NCST.(2015). 16th. National Congress on School Transportation, History of NCST: USA. <http://ncstonline.org/> adresinden 12/10/2017 tarihinde alındı.
- Osde.(1989). Oregon Pupil Transportation Manual. 1989:Revised, Regulations and Responsibilities. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED306694.pdf> adresinden 23/04/2018 tarihinde alındı.
- Putnam, R.; Handler M.; Ramirez-Platt C.; Luiselli J. (2003). “Improving Student Bus-Riding Behavior Through a Whole School Intervention”, Journal of Applied Behavior Analysis, (36): 583-590.
- Recepöglü, E. (2006). “Taşımali İlköğretim Uygulamasında Taşıma Merkezi Olan İlköğretim Okullarının Sorunları: Çankırı, Karabük ve Kastamonu İli Örneği”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara”
- Resmi Gazete. (2016). 6764 sayılı kanunla 652 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK de Değişiklik Yapılmasın İlişkin Kanun. Sayı : 29913.
- Resmi Gazete, (2017) .Okul Servis Araçları Yönetmeliği. Sayı: 2017/ 30221

Sims, B. K.,(2014). Driving and Thriving: School Bus Drivers and the Behavior Management Strategies They Use". Electronic Theses and Dissertations. Paper 2423. <http://dc.etsu.edu/etd/2423> adresinden alındı.

Şimşek, A. & Büyükkıdık, S. (2017). "Öğretmen ve Öğrenci Görüşleriyle Taşımali Eğitim Uygulaması Değerlendirilmesi, Bozova İlçesi Örneği", Elementary Education Online, 16(1):15-34. [Online]:<http://ilkogretim-online.org.tr> adresinden alındı.

Taymaz, H. (2010). Eğitim sisteminde teftiş-kavramlar ilkeler yöntemler, Ankara, PegemA.

Taşdemir, M. (2010). "Taşımali eğitime ilişkin veli görüşleri: Sorunlar ve öneriler Şile ilçesi örneği". Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Taşdemirci, M. (2017). "Taşımali İlkokullarda Karşılaşılan Güçlükler Ağrı İli Örneği", Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi", Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Ağrı.

Turan, S.(2011). "Taşımali İlköğretim Uygulamasında Karşılaşılan Güçlükler Zonguldak İli Örneği",Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Yalçın, K. S. (2006). "Yerleşik ve taşımali eğitim yapan okullardaki öğrencilerin toplumsallaşmasında Beden Eğitimi ve Sporun önemi", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.

Yeşilyurt, M.; Orak, S. Tozlu, N.; Uçak, A. & Sezer, D. (2007). "İlköğretimde Taşımali Eğitim Araştırması Van İl Merkezi Örneği", Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 6(19): 197–213.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011).Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Yurdabakan, İ. & Tektaş, M.(2013). "Taşımali İlköğretim Öğrencilerinin Taşımali Eğitime İlişkin görüşleri", Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 15(3): 511-527.